

**РІЧНИК
РУСКОЙ БУРСЫ**

2012

**ROCZNIK
RUSKIEJ BURSY**

СТОВАРИШЫНЯ „РУСКА БУРСА” В ГОРЛИЦЯХ
STOWARZYSZENIE „RUSKA BURSA” W GORLICACH

**РІЧНИК
РУСКОЙ БУРСЫ
2012**

**ROCZNIK
RUSKIEJ BURSЫ**

зредагувала
ОЛЕНА ДУЦЬ-ФАЙФЕР

pod redakcją
HELENY DUĆ-FAJFER

„РУСКА БУРСА”
ГОРЛИЦІ GORLICE
2012

Зреалізувано завдяки дотації Міністра Адміністрації і Цифризації
Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Administracji i Cyfryzacji

Рецензи	Recenzje
Проф. др габ. Генрик Фонтаньскі	Prof. dr hab. Henryk Fontański
Др габ. Ян Яцек Брускі	Dr hab. Jan Jacek Bruski

Адрес редакції	Adres redakcji
Стоваришья „Руска Бурса” в Горлицях	Stowarzyszenie „Ruska Bursa” w Gorlicach
38-300 Gorlice, ul. Sienkiewicza 28	38-300 Gorlice, ul. Sienkiewicza 28

Коректа	Korekta
Яков Файфер	Jakub Fajfer
Варвара Дуць	Barbara Duć

© Copyright by	© Copyright by
Стоваришья „Руска Бурса”	Stowarzyszenie „Ruska Bursa”
в Горлицях,	w Gorlicach,
2012	2012

Выдавця	Wydawca
Стоваришья „Руска Бурса”	Stowarzyszenie „Ruska Bursa”
в Горлицях	w Gorlicach

Оправа і печатаня	Oprawa i druk
Dom Wydawnictw Naukowych	Dom Wydawnictw Naukowych
www.dwn.home.pl	www.dwn.home.pl

Наклад: 500 прим.	Nakład: 500 egz.
-------------------	------------------

ISSN 1896-222X

Зміст • Spis treści

Вступ	7
Wstęp	9
Modest Humeckij w pamięci kulturowej Łemkowyny Olena Duć-Fajfer	11
Документы • Dokumenty	
Łemkowskie utwory rękopiśmienne XVI-XVIII wieków i ich los Bohdan Horbal	25
Inwentarz łemkowskich rękopisów Biblioteki Kapituły Greckokatolickiej w Przemyślu (obecnie w zbiorach Biblioteki Narodowej w Warszawie) Andrzej Kaszlej	39
Дискурс • Dyskurs	
Русины в кисарско-королівській гімназії в Горлицях (1906/1907– 1917/1918) Богдан Горбаль	63
Erygowanie parafii prawosławnej w Rozdzielu jako element polityki wyznaniowej w powojennej Polsce Stefan Dudra	73
Четверта Русь. Нова реальність в новій Європі Павло Роберт Магочій	83
Oblicza Łemkowszczyzny — o literackiej kreacji miejsca Małgorzata Misiak	95
Лемківська повиселенча література як меншшовий дискурс. Постко- лоніальне пізнання Олена Дуць-Файфер	105
„Небо ся ганьбит”. Про народне понимання порядку світа Єжы Бартмінські	121
Образ світа в народній культурі Влодзімеж Павлючук	131
Інспірації • Inspiracje	
I. Заінспіруване монологом <i>Грубой Берты</i>	141
Ідеал? Катруся Карольчук	141

В камаратскым обще-жыттю	
Івона Шыдло	142
Нее спокою на тым світі	
Магдалина Мацьонг	143
Но і уж... но і фертик	
Марта Ватраль	144
Курю і курю	
Анна Масляна	145
II. Заінспіруване сучасністю	146
Ген Омен	
Анна Масляна і Талька Ягусь	146
Ех... тоты співанкы...	
Марта Ватраль	150
Нештоденна ніч	
Магдалина Стец	153
III. Заінспіруване достоменністю	155
Noli me tangere	
Ярослав Мазур	155
Хто я	
Наталия Горбаль	160

Рецензії і справозданя • Recenzje i sprawozdania

II. Полянській, <i>Карпатскы Новелі</i>, Горлиці-Краків 2011	
Петро Трохановскій	165
Карпатія, або путованя умеряючим русиньскым світом....	
Алена Бльхова	168
Помедже буквами	
Богдан Гамбаль	172
Лемківське Форум 2012	
Даміян Трохановскій	177
Трясти, потрясати... жебы ся карало по нашому. Зас празднуваня і це- лебруваня в Кракові	
Марта Ватраль і Анна Масляна	179
Запискы про авторів	183
Notki o autorach	184

Русины в кисарско-королівській гімназії в Горлицях

(1906/1907–1917/1918)

Богдан Горбаль

4 мая 1906 рока кисар Франц Йосиф дал згоду на основаня к.к. гіманзії в Горлицях. Першу клясу принято 1 вересня реченого рока. 12 мая 1912 розпочато будову будынку, котрий мал быти готовий до серпня 1913 за ціну 310 000 корун. Початком вересня 1913 рока до нового будынку перенесено 7 кляс, але выкінчаня його тырвало ішы зимом 1913/1914.

Школа мала польській характер, так під оглядом учителів як і учеників, але окрем Поляків вчыли ся гев тіж Русины, серед котрых, як ся здає, Лемкы творили векшіст. В першым році істнуваня был в школі лем еден Русин, але іх кількіст систематычні підносила ся, доходячы до 58 осіб в школьным році 1912/1913, што становило поверх 17% вшыткых студентів. Хоц офіційны *Sprawozdania* вказуют поділ на учеників з міста Горлиц, горлицкого повіту і дальшой околиці, згадує ся тіж што 90% учеників походило з трьох повітів: горлицкого, грибівского і ясельского¹.

До повекшаня ся чысла учеників, в тым тіж учеників Русинів, причынили ся бурсы. Коли Полякы мали бурсу фундації Владислава Длугоша (1864–1937), то Русины мали дві бурсы. Молодшом была бурса фундації Руского Педагогічного Товариства во Львові, котром опікувал ся парох Маластова (1903–1926) отец Омелян Менцинський (1865–1926). Была то бурса української орендациі, котру оснувано в 1912 році, а котра мала 15 місц². Од 1908 рока істнувала Руска Бурса русофільской орендациі, котром перше опікувал ся отец Василій Курилло (1861–1940) парох в Мацині Великій (1891–1910) а пак бортнянській парох (1892–1931) отец Владимір Калужняцкій (1861–1934). Хоц находила ся она по другій страні міста і до гімназії треба было іти пілтора кілометра, то і так было то ближе як зо села. Про бурсу писано в тамтым часі:

---

¹ *Sprawozdanie dyrekcji C.k. Gimnazjum w Gorlicach za rok szkolny 1914*, Gorlice 1914, с. 44. Выворыстаны в тым дописі *Sprawozdania* находят ся в: Podkarpacka Biblioteka Cyfrowa, <http://www.pbc.rzeszow.pl/dlibra>, котрій належат ся подякуваня.

² P. W r o ń s k i, *Szkolnictwo na Łemkowszczyźnie 1866-1947*, „Rozprawy z Dziejów Oświaty” 1990, ч. 33, с. 197.

Posiada swój własny dom z budynkami gospodarczymi, podwórzem i ogrodem. Ubikacje dość wygodne, suche i jasne, urządzenie skromne. Mieści 30–40 uczniów. Przeciętnie miało w niej pomieszczenie 28 uczniów gimnazjalnych³.

В школі наступлювали дост великы зміны в кількості учеників і в тым, хто продолжал гын науку. Як што ходит о роки до часу Першой Світової Войны, то в часі школьного рока чысло учеників зменшало ся пересічні о поверх 8%. Наступлювали тіж значучы зміны медже школьныма роками, коли зо школы одходили ученикы. Офіційні тлумачено то так:

W miarę bowiem jak uczniowie przekonują się, że zdolności ich nie są wstanie zaspokoić wymagań rosnących z każdą klasą wyższą, opuszczają zakład i szukają innego dla siebie zajęcia. Choćby zresztą sami uczniowie nie mieli ochoty rozstawać się ze szkołą, to rodzice, widząc słabe postępy synów, zabierają ich ze szkoły⁴.

Не спомнено нич про тото, же родиче звычайні може не могли уж за сына платити або (в однесіню до священничых сынів) дішло до перепроваджыня ся до іншого повіту, одкале за далеко было доїзджати до школы. Додати тіж треба, же еміграція до Америки была далій барз популярна. На 38 Русинів учеників гімназії і нормальної школы в Горлицях, котры мешкали в Рускій Бурсі в першым році ей істнуваня аж 10 лишыло науку і выїхало на чужыну⁵. Коли еднак дал раду ученик утримати ся в гімназії, несло то зо собом піднесіня його громадского статусу. Симеон Пыж споминал:

В тых часах для гімназисты старшых кляс радістю было перебувати дома. Нихто не наганял до ниякой работы, бо вшыткым в родині было приемні, же мают медже собом такого студента. Часом з власной охоты ішол ем на поле помочы грабати сіно, вязати снопы і звозити з поля. Та більше ходил ем по верхах, лісах, без ниякой цілі. Вечерами тягло далеко од села, на поляны, де при кошарах, коло худобы, співали пастухы. Часто заходил ем до товаришів – бурсаків на села, або і они приходили до мене⁶.

Вшытко еднак змінила война. Під koniec літа 1914 рока російскы войска были уж в Галичынї, але дирекція зарядила отворити школьний рік. Зголосило ся барз мало учеників, в тым жаден Русин не записал ся на *ucznia publicznego*⁷. 23 вересня 1914 рока австрійске войско заняло будынок школы а 27 вересня выїхали учытеле бо так войскове командуваня наказало зробити вшыткым державным працівникам. Школьний рік 1914/1915 был страчений.

Серед Русинів покотили ся арештуваня. В місце школьної лавы рускы гімназисты стрітили ся в горлицкій тюрмі і на колійовій стациї, де їх ладувано до вагонів. Симеон Пыж, котрого арештувано 3 вересня 1914 рока, споминал:

3 *Sprawozdanie dyrekcji C.k. Gimnazjum w Gorlicach za rok szkolny 1914*, с. 100.

4 Там же, с. 42.

5 С. Пыж, *Горлицкій Бурсак*, „Карпаторусский Календарь Лемко-Союза” 1952, с. 80.

6 Тот же, *Горлицкій Бурсак*, „Лемківській Календар” 1994, с. 76.

7 *Sprawozdanie dyrekcji C.k. Gimnazjum w Gorlicach za lata szkolne 1915-1916*, Gorlice 1916, с. 5.

На дворі дул холодний вітер і накроплювало дощом... Загнали нас уж вшыткых до вагонів, та мож рушати в дорогу. Але потяг стоїт і стоїт. А тымчасом з публіки одділяют ся групкы, підходят близко гу вагонам і зазерают до середины. До нашого вагона підходит група горлицьких гімназистів – Поляків і переводят очы з єдного на другою. Жандармы дали їм полну свободу. Меже гімназистами были мої добры знаемы, такой товаришы, з котрыма вчыл ем ся в тій самій клясі. Коли-си были мы добрыма приятелями, але тепер вшытко того уж ся забыло. Они сміяли ся і паскудили послідніма словами: „Ей, ты зраднику, лайдаку, підеш на гак! давно уж треба было вас вывішати, вы смердячы хамы⁸!

Денекотры учытеле і значуче чысло учеників, в тым Русинів, пішло служыти в войску. Спосеред Руснаків воювали: Grzegorz Chomkowicz, Mikołaj Gal, Michał Godzyk, Jan Gyża, Włodzimierz Gyża, Teodory Jądowski, Konstanty Kobani, Włodzimierz Kobani, Symeon Pyż, Bazyli Rusynko, Aleksander Telech і Stefan Tytar⁹. Володимир Гыжа вчыл ся в IV клясі в школьным році 1913/1914. По обновліню науки был в V клясі в школьным рокці 1915/1916 і здае ся, што по скінчыню того рока пішол як доброволец до армії. Згынул 1 марця 1917 рока¹⁰. Ранений был Михал Годжык¹¹, а до російского пліну попал Володимир Кобані¹².

В часі Горлицькой Битвы будынок школы потерпіл страты на 200 000 корун. Потерпіло тіж ціле місто, а до будынку школы пришло мешкати поверх 300 осіб, котры не мали де ся діти. Зато під конец літа 1915 рока здавало ся, же страчений буде наступний школьний рік, але якоси розпочато його 30 жолтня.

В школьным році 1915/1916 в гімназії было лем 240 учеників, коли в школьным році 1913/1914 было їх 420. Чысло Русинів впало до 16 осіб (кус більше як 7% вшыткых учеників). Одкальси зявил ся в школі єден Німец. Не без значыня был факт, же жадна з трьох бурс в місті не была отворена през цілий школьний рік 1915/1916. Так само было в наступным школьным році.

Част Русинів, котры скорше ходили до школы, порозходила ся по світі. Миколай Собин з Бортного провул войну в Росії а пізнійше оселил ся в Чехословації, де студіювал і оселил ся на решту жытя. Симеон Пыж здал матуру в часі войны, але в Тарнові, а пак студіювал в Празі і выїхал до Америки.

Хоц школьний рік 1916/1917 принюс маціцїй ріст русинького элементу в школі (17 осіб) то при значучым загальным рості чысла польскых студентів, Русинів было в школі лем 6.45%. Наступний школьний рік 1917/1918 был під тым оглядом іщы гірший. В тым остатнім школьным році під австрийском владом было в гімназії лем осмеро Русинів і становили они лем 3.6% вшыткых студентів. В школі зас одкальси зявило ся двох Німців, котры мусіли вчыти ся по польскы. Был то тіж єдиний школьний рік, коли чысло грекокатоликів (10) не рівнало ся чыслу Русинів (8). В часі вшыткых інчых интересуючых нас школьных років чысло Русинів в школі все было таке само як чысло грекокатоликів.

---

8 С. Пыж, *Горлицькій Бурсак*, „Лемківській Календар” 1994, с. 84.

9 *Sprawozdanie dyrekcji C.k. Gimnazjum w Gorlicach za lata szkolne 1915-1916*, с. 43-44; *III Sprawozdanie dyrekcji C.k. Gimnazjum w Gorlicach za rok szkolny 1916/17*, Gorlice 1916, с. 26-28.

10 *Verlustliste ausgegeben am/Листа утпат видана дня 5 VII 1917*, ч. 595, с. 4.

11 *Verlustliste ... 23 XI 1916*, ч. 482, с. 16.

12 *Verlustliste ... 8 X 1917*, ч. 614, с. 24.

До гімназії ходили тіж ученикы мойсейового віроісповіданя. До часу войны їх чысло не перевыжшало чысла грекокатоликів, але цілий час росло і в школьным році 1913/1914 осягнуло 45 осіб. Додумувати ся можна, же подавали ся они за Поляків але Симеон Пыж споминал, же:

В горлицкій гімназії мы Руснакы чули сме ся свобіднійше, як в санецкій, бо нас было більше. В денекотрых клясах разом з єврейскыма ученикыма было нас веце і мали сме перевагу над Полякыма¹³.

Підкрислял він тіж, же векшіст учителів односила ся добрі до рускых учеників¹⁴, а вынятком серед них был лем учитель географії Людвік Сікора/Ludwik Sikora, котрий отверті вказувал неохоту до рускых учеників (може зато, же в Варшаві достал нагайком од козака). І він еднак не міг ся за далого заганяти, бо коли учитель несправедливі оціняли учеників, вшыткы они, без взгляду на наційональніст або релігію, підтримували себе і знали маніпулювати професорів проти інчых професорів. Пыж споминал тіж польского професора, котрий вчыл грецкого языка¹⁵ і бесідувал, же ся Русины ліпше од Поляків вчат. Коли Русины не приходили до школы на рускы свята, подібно повідал: „O moich Rusinków nie ma ... co ja będę robił tu z wami bałwanami”¹⁶.

В школьным році 1908/1909 грекокатолицкой релігії зачал в школі вчыти священник Іоан Хризостом Дуркот (1870–1931?), парох в Рыхвалді (1895–1912) і пізнійше Климківці (1912–1922). Мал він позицію: „zastępcą katechety greckokatolickiego” і вчыл в клясах I–III, разом 6 годин на тыжден і „tudzież miał 1 egzortę” (адже штоси в роді промовы або проповіді для гімназистів). Тот русофільській священник звязаний был зо школом до школьного рока 1913/1914 а з повекшаньом ся школы каждого рока о нову клясу додавано йому 2 години праці на тыжден так, же в остатнім році в школі вчыл 14 годин на тыжден і далій „miał 1 egzortę”. 11 XI 1912 Кисарско-Королівска Краєва Школьна Рада назначыла українского священника Александра Говду (1871–19??), пароха в Боднарці (1903–1918) грекокатолицкым катехетом в гімназії¹⁷. Вчыти грекокатолицкой релігії зачал він еднак в школьным році 1913/1914 маючы в клясах I–VIII 15 годин на тыжден „i miał 1 egzortę”. Выглядат на то, же в кожій клясі вчыл він осібно. Наука грекокатолицкой релігії в клясах од III до VI оперта была на підручниках авторства Алексія Тороньского (1838–1899)¹⁸. Раз або два раз на

13 С. Пыж, *Горлицкій Бурсак*, [в:] *Руска Бурса 100 років*, Горлиці 2008, с. 43.

14 Симеон Пыж (*Горлицкій Бурсак*, „Карпаторусский Календарь Лемко-Союза” 1952, с. 78) твердит, же денекотры польскы професорове гіманзії брали позычкы на векслі в Лемківській Касі (котру называт найсильнішым банком в Горлицях) і будучы фінансово залежныма од Русинів гарді ся односили до русинських учеників.

15 Симеон Пыж не згадує його з назвиска. Перед войном грецкого языка вчыло в гімназії пару осіб: Wawrzyniec Heliasz, Emil Język, Władysław Łaszczynski, Maryan Skabowski, Bolesław Jakubowski, Hilary Dulemba, Stanisław Mendrala, Mieczysław Pawłowski, Wincenty Szczepański, Franciszek Dubas. *Sprawozdanie dyrekcji C.k. Gimnazjum w Gorlicach za rok szkolny 1914*, с. 51-52, 56, 58, 60, 62-63, 65.

16 С. Пыж, *Горлицкій Бурсак*, „Карпаторусский Календарь Лемко-Союза” 1952, с. 78.

17 *Sprawozdanie dyrekcji C.k. Gimnazjum w Gorlicach za rok szkolny 1914*, с. 79.

18 *Sprawozdanie dyrekcji C.k. Gimnazjum w Gorlicach za lata szkolne 1915-1916*, с. 55-58.

рік приїжджали вчені священники Єзуїти, котры в костелі выголошували спеціальны проповіді для гімназистів. Грекокатолицькы гімназисты тіж мусіли на тоты проповіді ходити¹⁹.

В інчий спосіб як релігії вчено руского языка. Станіслав Курчак/*Stanisław Kurczak* вчыл руского языка „w dwóch oddziałach” по дві години на тыжден (разом 4 години). Мало то місце од школьного рока 1910/1911, коли введено науку того языка як єдного з надобовязковых предметів (належали до них: „język francuski, stenografia, gimnastyka, śpiew, rysunki odręczne”)²⁰. До школьного рока 1913/1914 Курчак, котрий головні вчыл математыкы і фізыкы, далій вчыл руского языка по 2 години тижденно, адже выходит на того, же зберано учеників з ріжных кляс на дві години в тыжни. Вчыня руского языка выглядало так:

W oddziale I-ym wzięto zasady gramatyki i przerobiono łatwiejsze ustępy z wypisów B. Łepkiego²¹. W oddziale II-gim uzupełniono wiadomości gramatyczne i przerobiono trudniejsze ustępy z wypisów B. Łepkiego. Prócz tego czytano dłuższe ustępy z Literatury A. Barwińskiego²² (...) ²³.

Русини, котры доходили до осмой клясы, дост добрі радили собі з кінцьовыма екзамінама окрем школьного рока 1913/1914. Писемний екзамін мал товды місце 18–20 мая 1914. Зголосило ся до нього 38 учеників, в тым, як ся здає, шестеро Русинів. Устний екзамін мал місце 13–17 червця а перешло до нього 30 учеників. Вшыткы здали, але серед них было лем двох Русинів (Хомкович і Ядловскій). Што ся стало зо штырьома? Не знатя. В роках 1915/1916 і 1916/1917 по двох Русинів было в осмій клясі і вшыткы здали кінцьовы екзаміны. В 1917/1918 році не было Русина в осмій клясі.

Справа чысла Русинів в горлицкій гімназії в повоєнній польскій державі то осібна тема. В тій хвили маме свобідний доступ лем до пару *Sprawozdań* з того часу. В школьным році 1918/1919 было в школі лем 8 Русинів, а в році 1919/1920 лем 7. Видно єднак, же ся справа поліпшала в наступных роках бо в школьным році 1927/1928 было їх уж 25 і додумувати ся можна, же неодоле друге отворіня Руской Бурсы спрочынило дальший ріст їх чысла.

---

19 С. Пыж, *Горлицкій Бурсак*, „Карпаторусский Календарь Лемко-Союза” 1952, с. 81 твердит, же старшы гімназисты не вірили в проповіді тых Єзуїтів і науку школьного катехеты, бо подібно вшыткы они смотрили ся на світ в материялістичный спосіб.

20 *Sprawozdanie dyrekcji C.k. Gimnazjum w Gorlicach za rok szkolny 1914*, Gorlice 1914, с. 86-87.

21 Правдоподобні ходит ту о працю Богдана Лепкого (1872–1941): *Читанка для середніх шкіл з польським языком викладовим = Wypisy dla szkół średnich z polskim językiem wykładowym: kurs niższy* (1904).

22 Олександр Бравінскій (1847–1942) створил серію підручників для шкіл і гімназий: *Огляд народної літератури українсько-рускої до 60-их років* (1890), *Виїмки з народної літератури українсько-рускої XIX віку для висших кляс середніх шкіл* (3 вид., 1902; 4 вид., 1905) і *Вибір з українсько-рускої літератури для учительських семінарий* (1901). Не знатя з котрой його книжки вчено ся в Горлицях.

23 *Sprawozdanie dyrekcji C.k. Gimnazjum w Gorlicach za rok szkolny 1914*, Gorlice 1914, с. 86.

Русины котры закінчыли к.к. гімназию в Горлицях

Chomkowicz, Grzegorz, ur. 19 IV 1891 w Przegoninie (1914)

Студировал во Відни (Universität für Bodenkultur Wien) і Брні (Vysoká škola zemědělská). Його ціле дальше жытя звязане было з Чехословаціём, де знаний был як Gregorij Chomkovič. Початково працювал як науковий працівник в Moravskom zootechnickom výskumnom ústave v Brně. В 1926 році зробил докторат а од 1928 рока был працівником Ústřednej kancelárie Zemědělskej rady pre Slovensko (Bratislava, пізнійше Trenčín). В роках 1929–1930 подорожував по ріжних європських краях поглиблюючи свої знаня. В роках 1933–1940 виконувал функцию ведучого регіонального уряду Rolníckej komory (Nove Mesto nad Váhom). В школьним році 1939/1940 зачал працювати на Vysokej škole technickej (Bratislava), де працювал як учитель одділу лісничой і рільничой інженерії. В 1943 році остал там надзвычайним професором. В 1946 році был уж звычайним професором на Vysokej škole poľnohospodárskeho a lesníckeho inžinierstva v Košiciach, де был тіж ректором (1948–1949). Од 1952 рока працювал на Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre, де вюл кафедру зоотехніки і был ректором (1956–1958). Написал деси 270 прац. Вмер 11 X 1968 рока в Trenčínі.

Б. Горбаль, *Лемківска Зоотехніка*, „Бесіда” 2010, ч. 2, с. 18–19.

Jadlowski, Teodozy, ur. 8 II 1896 w Smerekowcu (1914 z odznaczeniem)

Арештуваний 6 VIII 1914. Вязень Талергофу. Скінчыл студія і остал лікарём. Вернул до Смереківця. Єден з лемківських лідерів в роках 1920-тых і 1930-тых. Член найвыжшых власти Руской Аграрной Партіі і секретар ей зїзду в 1928 році. Брал учас в численних передвыборчых вічах. Єден з організаторів Лемко-Союзу, попэрал незалежну од Львова лемківску політыку. Член Контрольной Комісії Лемко-Союзу (1935–) і член заряду Руской Бурсы в Горлицях (1933/1934). По войні был коротко вїтом в Гладышові.

J. Moklak, *Łemkowszczyzna w Drugiej Rzeczpospolitej. Zagadnienia polityczne i wyznaniowe*, Kraków 1997, с. 69, 77–78, 88, 181–183.

Gyza, Jan, ur. 9 I 1896 w Łosiu (1915)

Сын учителей: Марка (1869–19??) з Лося і Теодоры Демянчык (1871–19??) з Высовы. Вродил ся в хыжи ч. 149. Перед вроджыньом ся Владимира (1898–1917) родина перенесла ся до Высовы, дїм ч. 8, де тіж вродили ся наступны братя: Теодор (1900) і Михал (1902–1964). Вшыткы вчыли ся в гімназіі в Горлицях (Михал матура 1922, пізнійше лікар). Отец перед войном перешол на емеритуру а в часі войны был адміністратором живця в Высові. По войні выїхал з родином на Україну. Михал выїхал до Америки. Родина была української орієнтації.

<http://sites.google.com/site/blechnarkaproject> – Інформації од Андрия Патроша, котрий веде „Blechnarka Project”.

Durkot, Teodor, ur. 10 VI 1897 w Rychwałdzie (1916)

Сын грекокатолицкого священника Іоана Дуркота (1870–1931?), пароха в Климківці. Дальша доля незнана.

Kuryllo, Antonii Teodor, ur. 15 II 1897 w Męcinie Wielkiej (1916)

Сын грекокатолицкого священника Василя Куриллы (1861–1940). Дальша доля неznана.

Mochnacki, Rodion Antoni, ur. 8 V 1896 w Czurnej (1916)

Сын грекокатолицкого священника Володимира Мохнацкого (1870–1944), котрий од 1896 рока был помічником пароха в Чырні. Студиювал географію на Ягайлоньскым Університеті а докторат зробил з філософії. Был учителем в Тарнові а в часі войны в Кракові (Szkoła Handlowa). По войні вчыл в Адміністраційным Ліцею/Liceum Administracyjne і едночасно керував Методычным Осередком Географії/Ośrodek Metodyczny Geografii. Вчыл в Выжшій Школі Громадских Наук/Wyższa Szkoła Nauk Społecznych Ягайлоньского Університету і в Выжшій Педагогічній Школі/Wyższa Szkoła Pedagogiczna, де створил Заклад Дидактыкы Географії/Zakład Dydaktyki Geografii і де был деканом Природничо-Географічного Факультету/Wydział Przyrodniczo-Geograficzny (1951/1952–). Автор науковых прац і спілавтор чысленных підручників і мап. „(...) był uczonym, któremu bliska była sprawa zachowania nie zniszczonej przyrody dla następnych pokoleń, nie tylko ze względów estetyki otoczenia, ale także jako warunek konieczny do dalszej egzystencji człowieka”. Вмер в 1981 році.

Encyklopedie Teberii; Słownik Sozologiczny: Mochnacki Rodion, <http://www.teberia.pl/encyklopedia.php?a=ArtShow&ArtId=1476>; *Rozwój naukowo-dydaktyczny i kierunki badawcze Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie*, http://www.wsp.krakow.pl/geo/Rozwoj_naukowo-dydaktyczny_IG_UP.pdf

Sadowicz, Józef Mikołaj, ur. 1 XII 1896 w Brunarach Wyżnych (1917–)

Сын грекокатолицкого священника Петра Сандовича (18..–1914). Дальша доля неznана.

Tytar, Stefan Miron, ur. 26 II 1895 w Gorzance (1917)

Сын грекокатолицкого священника Івана Титара (1864–19??), пароха в Ганчові. Дальша доля неznана.

Durkot, Stefan, ur. 3 XII 1899 w Rychwałdzie (1917 z odznaczeniem)

Сын грекокатолицкого священника Іоана Дуркота (1870–1931?), пароха в Климківці. Дальша доля неznана.

Haluszka, Ignacy, ur. 1 I 1897 w Gładyszowie (1917 z odznaczeniem)

Пізнійший грекокатолицкій священник, рукоположений 26 II 1922. Парох в Рыхвалді (1922–1924), Брунарі Выжній (1924–1931) і Загірю, пов. Рудка (1931–1944). З одступлюючыма Німцями подал ся на захід, де был парохом в місті Freiburg (1945–1949) а по приїзді до Америки, в Jeanette, Pa. (1949–1962). Вмер 9 VIII 1966 в Camden, N.J., похоронений в Philadelphia, Pa.

D. Blažejovskij, *Ukrainian Catholic Clergy in Diaspora (1751–1988): Annotated List of Priests Who Served Outside of Ukraine*, Rome 1988, с. 76.

Godzyk, Michał, ur. 7 IV 1894 w Węglówce (1918 jednogłośnie)
Дальша доля неznана.

Mayerówna, Marya Joanna Zofia, ur. 16 X 1900 w Żółkwi (1918)
Дальша доля неznана.

Gyza, Teodozy, ur. 13 V 1900 w Wysowej (1919 jednogłośnie)

Сын учителей: Марка (1869–19??) з Лося і Теодоры Демянчык (1871–19??) з Высовы. Брат Іоан вродил ся (1896) в Лоси. Перед вроджыньом ся Владыміра (1898) родина перенесла ся до Высовы, дім ч. 149. Теодор (1900) і Міхал (1902–1964) вродили ся в хыжи ч. 8. Вшыткы вчыли ся в гімназіі в Горлицях (Міхал матура 1922, пізнійше лікар). Отец перед войном перешол на емеритур-ру а в часі войны был адміністратором жывця в Высові. По войні выйхал з ро-дином на Украіну. Міхал выйхал до Амерыкы. Родина была украінської о-рентаціі.

Русины в к.к. гімназіі в Горлицях

В шторічным выданю: *Sprawozdanie dyrekcji C.k. Gimnazjum w Gorlicach* подає ся статыстычны інформациі про чысло Поляків і Русинів в кождій клясі, але при списку учеників до кождой клясы ходячых не подає ся іх наційнальнoсти. Векшіст з них розпознати мож з назвіск і надіяты ся треба, же знаючы лемківскы назвіска чытач згодит ся з тым *educated guess*. На жаль імена тых осіб не сут ту помічны, бо в згаданым выданю імена мают Русины польскы хоц інча офіційна публікація *Szematyzm Królestwa Galicji i Lodomerii z Wielkim Księstwem Krakowskim* не выстерігала ся Іванів і Осифів. Під кождым школьным роком подано клясу, в котрій были Русины, іх чысло і іх іменний список згідний з записом оригіналу разом з увагами. Звідальным знаком зазначено Русина, котрого імена не повело ся розпознати в списку учеників. Застеречы ту треба, же можливы сут в тым списку блуды.

1913/1914

1b (7) Włodzimierz Dańkowski, Julian Dobrzański, Roman Czerniawski, Stefan Paluch, Władysław Przybyło, Włodzimierz Mikołaj Koczodan, ?

2b (9) Mikołaj Banicki, Miron Durkot, Jan Dutkanicz, Michał Jurkowski, Miron Kicak, Roman Kuryłło, Bazyli Wasik, Michał Wasylec, Piotr Żełem

3a (1) Marya Mayerówna (uczeń prywatny)

3b (10) Roman Barna, Michał Bubniak, Jan Duda, Borys Durkot, Aleksander Gowda, Teodozy Gyza, Grzegorz Kochan, Paweł Ropicki, Stefan Sandowicz, ?

4b (5) Włodzimierz Gyza, Mateusz Juszczak, Aleksander Rusyniak, Mikołaj Sobin, ?

5 (3) Stefan Durkot, Konstancy Wańko, ?

6b (5) Mikołaj Gal, Ignacy Hałuszka, Antoni Teodor Kuryłło, Rodyon Antoni Mochnacki, (сден з тых двох: Aleksander Dutka або Jan Woźniak)

7b (10) Teodor Durkot, Jan Gyza, Konstancy Kobani, Piotr Kowalczyk, Symeon

Pyrz (chlubnie uzdolniony), Bazyli Rusynko, Józef Mikołaj Sandowicz, Aleksander Telech, Stefan Tytar (uczeń prywatny)

8b (6) Grzegorz Chomkowicz, Teofil Hurko (uczeń prywatny), Teodozy Jadłowski, Włodzimierz Kobani (uczeń prywatny), Grzegorz Sembrat, Józef Wanat

1914/1915 – Школа заперта

1915/1916

2b (3) Michał Gyża (uzdolniony do następnej klasy), Bazyli Krynicki (uzdolniony do następnej klasy), Jan Soroka (uzdolniony do następnej klasy)

4 (3) Miron Durkot (uzdolniony do następnej klasy), Aleksander Gowda, Roman Kuryłło (uczeń prywatny),

5 (5) Jan Durkot (uzdolniony do następnej klasy), Teodozy Gyża (uzdolniony do następnej klasy), Włodzimierz Gyża (uzdolniony do następnej klasy), Marya Mayerówna (chlubnie uzdolniony, uczeń prywatny), Stefan Sandowicz (uzdolniony do następnej klasy)

6 (1) Roman Durkot (uzdolniony do następnej klasy)

7 (2) Stefan Durkot (uzdolniony do następnej klasy), Ignacy Hałuszka (uzdolniony do następnej klasy)

8 (2) Rodion Mochnacki (uzdolniony do następnej klasy), Józef Sandowicz (uzdolniony do następnej klasy)

1916/1917

1a (1) ?

2 (2) Jan Gowda, Teofil Gowda

3b (3) Michał Gyża (uzdolniony do następnej klasy), Bazyli Krynicki, Jan Soroka (uzdolniony do następnej klasy)

4 (1) Michał Bubniak

5 (5) Miron Durkot (uzdolniony do następnej klasy), Aleksander Gowda (popr. z pol.), Julian Kaczmarczyk (uzdolniony do następnej klasy), Roman Kuryłło (uzdolniony do następnej klasy), Jarosław Soroka (popr. z niem.)

6 (3) Teodozy Gyża (uzdolniony do następnej klasy), Marya Mayerówna (chlubnie uzdolniony, uczeń prywatny), Stefan Sandowicz (uzdolniony do następnej klasy)

8 (2) Stefan Durkot (uzdolniony do następnej klasy), Ignacy Hałuszka (uzdolniony do następnej klasy)

1917/1918

2 (1) Jan Gowda

3 (1) Teofil Gowda

4 (1) Michał Gyża (uzdolniony)

5 (1) Michał Bubniak (uzdolniony)

6 (2) Miron Durkot, Roman Kuryłło (6 X 1917 opuścił zakład)

7 (2) Teodozy Gyża (uzdolniony), Marya Mayerówna (chlubnie uzdolniony, uczeń prywatny), Stefan Sandowicz (31 I 1918 opuścił zakład)

Ученики к.к. гімназії в Горлицях на кінець шкільного рока

Шкільний Рік	Національність			Релігія			Де мешкають родиче		
	Поляки	Русини	Німці	Римокаго-лицка	Грекока-толицка	Мойсе-йова	Горлиці	Горлицькій пов.	Дальша околиця
1906/1907	72	1 (1.40%)	0	69	1	3	26	34	16
1907/1908	135	11 (8.10%)	0	124	11	11	40	70	36
1908/1909	188	25 (13.30%)	0	172	25	16	46	140	27
1909/1910	247	40 (16.20%)	0	231	40	16	80	144	63
1910/1911	290	40 (15.20%)	0	275	40	15	86	189	55
1911/1912	334	57 (17.10%)	0	305	57	29	99	228	64
1912/1913	347	58 (17.40%)	0	316	58	31	98	214	93
1913/1914	365	56 (15.30%)	0	320	56	45	121	225	75
1914/1915	Школа заперта								
1915/1916	224	16 (7.10%)	1	206	16	19	48	99	94
1916/1917	263	17 (6.45%)	1	229	17	35	51	125	105
1917/1918	223	8 (3.60%)	2	175	10	48	55	93	71